

Kommentar til Weekendavisen: Kontrafakta – tak

Det er tiden til brutalt åbent at få den russiske ledelse til at forstå, at det var det Sovjetunionen, som man nu fejrede, der sammen med Hitler gav verdenskrigen sit katastrofale forløb.

60 år efter afslutningen af 2. Verdenskrig i Europa er det tiden at tænke lidt mere åbent over, hvem, ud over Hitlers skare, vi skal forbande for det forløb, der ødelagde Europa.

Når man kun gennemtænker det faktiske forløb, synes det rimeligt, at alverdens ledere tager til Moskva for at takke russere for folkets stædighed og heroisme. Disse egenskaber gjorde det muligt for USA og Det Britiske Imperium at befri det Vesteuropa, hvorfra resten af kontinentet fra 1989 til 2004 kunne hentes hjem til fremtiden. Men det er samtidig også tiden til brutalt åbent at få den russiske ledelse til at forstå, at det var det Sovjetunionen, som man nu fejrede, der sammen med Hitler gav verdenskrigen sit katastrofale forløb.

Perioden fra starten af Den Spanske Borgerkrig i 1936 til Sovjetunionen i 1956 nedkæmpede det sidste håb om en fri fremtid i Østeuropa var en trekantet europæisk borgerkrig. Mellem de to dynamiske totalitære ideer nationalsocialismen-fascismen og kommunismen indbyrdes og mellem begge og den indlysende forældede, uvidenskabelige kombination af liberalt demokrati og markedsstyret økonomi.

I slutningen af august 1939 valgte Stalin at støtte Hitlers kamp mod de vesteuropæiske demokratier. Nu tager alle den for samtiden chokerende Ribbentrop-Molotov Pagt for givet. Imidlertid var det denne alliance mod demokratierne, der gav krigen det forløb, der nu ukritisk og taknemmeligt mod sejrherrene ses som skæbnebestemt.

For at få afklaret skyldsspørgsmålet er det imidlertid nyttigt at gennemtænke, hvad der ville være sket, hvis Stalin i stedet havde valgt en koldt afventende neutralitetspolitik. En politik, hvor han samtidig forstærkede sine styrker ved vestgrænsen overfor de tyske styrker, der nu skulle erobre og sikre hele den store østlige del af Polen.

De baltiske lande ville nervøst have fortsat deres neutralitet. Hverken Letland eller Litauen, der lige have fået annekteret Memel- (Klaipéda)området, elskede tyskerne, og Estland ville naturlig følge Finlands udenrigspolitiske linie.

Den Finske Vinterkrig var indledningsvis en demonstration af den Røde Hærs svaghed efter Stalins decimering af officerskorpset. Denne demonstration, der undergravede hærens afskrækkende virkning, ville være undgået. Istedet ville omverdenen kun have set den overbevisende lektie i mekaniseret krigsførelse, som Sovjetunionen samtidig gav den japanske hær. Stående alene ville denne indsats have bekræftet den respekt, som tyske officerer havde for deres sovjetiske kollegers professionalisme efter deres illegale uddannelses- og materielsamarbejde i Sovjetunionen i 1920erne og begyndelsen af 1930erne.

De seneste års tyske krigshistoriske forskning har klarlagt, hvor militært og økonomisk svagt Tyskland var i foråret 1940, dette på trods af den meget betydelige hjælp, man modtog fra Sovjetunionen. Tyskland rådede jo endnu ikke over den hovedpart af Europas produktionsapparat, som man fik til rådighed efter sejrene i 1940 og 1941. Samme tyske forskning har også vist, at lynkrissejren i Frankrigsfelttoget var helt uventet, den byggede på trods af styrkernes kvalitet på meget små marginaler samt det held, der ofte tilsmiler den frække. Det er mildest talt usandsynligt, at Hitler ville have haft styrker til at vinde et vestfelttog, hvis han samtidig skulle have dækket sin ryg langs grænsen til Sovjetunionen mellem Letland og Rumænien med et antal hær- og flyenheder. De ca. 1000 km grænse, der var tale om, ville kræve meget betydelige styrker, selv om der kun skulle etableres en minimumsdækning, der skulle skabe reaktionstid ved et overraskende sovjetisk angreb.

Din finske Vinterkrig blev set af England og Frankrig som et nyttigt påskud til at afskære Tysklands krigsproduktion fra tilførsler af højkvalitets jernmalm fra Kiruna. Hitler reagerede på de allieredes interesse med angrebet mod Norge og Danmark. Med en truet Østfront og ingen Vinterkrig ville Skandinavien ikke være blevet inddraget i denne fase af krigen.

Hitler spillede hasard, da han startede krigen mod Frankrig og England på trods af sine militære chefers overbevisning om, at man ikke var klar endnu. Indledningsvis lykkedes hans satsning – fordi den fik Stalins støtte.

Det er ikke muligt gennemtænke det sandsynlige forløb ud over midten af 1940, hvor Hitler uden Stalins hjælp ville have stået i en de facto svag tofronts situation, hvor han kun kunne vente på, at Sovjetunionen udnyttede hans svaghed. Men dette sandsynlige, indledningsvise kontrafaktiske forløb er tilstrækkeligt til at understrege, at Rusland har mere uret at forholde sig til, end voldtægten af de tre baltiske lande. Sovjetunionen var direkte skyldig i Hitlers sejre i 1940 og skabte selv således det militære monster, der blev sluppet løs mod øst i sommeren 1941.

Det demokratiske Europa har kun ét folk at takke for, at det ikke gik galt: Briterne, der under Churchills inspiration og ledelse nægtede at se virkeligheden i øjnene i de 1½ år fra nederlaget i Frankrig til Japan bragte USA ind i krigen.

Historikere, der ikke også tænker kontrafaktisk, er ringe vejledere i forståelsen af vor fortid.

Der var for dansk demokrati kun ét positivt resultat af Stalins valg i august 1939. Det blotlagte for alle, der måtte ønske at se dette, at de danske kommunister reelt optrådte som loyale sovjetiske agenter i en for europæisk demokrati kritisk periode. Kun Hitlers angreb på Sovjetunionen i juni 1941 midlertidigt gjorde sovjetmedløbere til allierede. Alle kommunister kæmpede derefter nok for Danmarks befrielse, men det betød ikke, at de også alle kæmpede for Danmarks frihed og demokrati.